

راهنمای نگارش

طرح درس

CTWR91003

(جزوه شماره ۳)

واحد برنامه‌ریزی هم‌ره

تابستان ۱۳۹۱

www.hamrahgroup9.ir

ده قدم برای نوشتن یک طرح درس خوب

راهنمای زیر تنها راه نوشتن طرح درس نیست، بلکه مروری کلی بر مهم‌ترین و کلیدی‌ترین نکات پدید آوردن طرح درس است. با پیگیری گام به گام راهنمایی‌های زیر می‌توانید علاوه بر ایجاد طرح، شرح هر یک از اجزای طرح درس را نیز فرا بگیرید.

۱- بدیهی است اولین چیزی که باید در نظر بگیرید، **موضوع درس** است. این موضوع باید بر اساس استانداردهای آموزشی تدوین شده باشد. در ضمن باید توجه داشته باشید که برای چه پایه‌ای طرح درس می‌نویسید و این نکته را تا پایان کار در ذهن داشته باشید. همچنین تخمینی از زمان لازم برای تدریس انجام دهید تا در بودجه‌بندی زمان به شما کمک کند. بعد از مشخص شدن موضوع، باید به این مسأله فکر کنید که چگونه می‌خواهید درس را تدریس کنید. حال می‌توانید از کتاب معلم درس خود کمک بگیرید و مشاهده کنید که چگونه می‌توان استانداردهای خاص آن درس را رعایت کرد. این کار بسیار ارزشمند و لازم است. این روش شما را مطمئن می‌سازد تمام مطالبی که آموزش و پرورش کشور از یک معلم انتظار دارد را به دانش‌آموزان آموزش داده‌اید.

۲- برای این که مطمئن شوید طرح درس شما درست همان مطالبی را که در نظر دارید، آموزش می‌دهد، باید **اهداف** روشن و مشخصی تدوین کنید. دقت داشته باشید که اهداف نباید فعالیت‌هایی باشند که در طرح به کار برده‌اید، بلکه باید نتایج آموزشی آن فعالیت‌ها باشند. به عنوان مثال اگر می‌خواهید جمع کردن $2+3$ را به دانش‌آموزان آموزش دهید، هدف شما چنین خواهد بود: «دانش‌آموزان می‌توانند نشان دهند که چگونه 2 را با 3 جمع می‌کنند».

اهداف باید به گونه‌ای باشند که در هر مرحله بتوان میزان نزدیک شدن به آن را بررسی کرد (در این باره در بخش ارزشیابی بیش‌تر صحبت خواهیم کرد). به عبارت دیگر مطمئن باشید که می‌توانید تعیین کنید به اهداف خود رسیده‌اید یا خیر. واضح است که در یک درس می‌توانید بیش از یک هدف را دنبال کنید. برای واضح‌تر کردن اهداف خود، می‌توانید هم اهداف کلی و هم اهداف جزئی را در آن بگنجانید. اهداف کلی شامل هدف‌های نهایی طرح درس است. مثلاً «آشنا شدن با نحوه‌ی جمع دو عدد». اما اهداف جزئی بیش‌تر به همان مواردی که در بالا ذکر شد، اشاره دارند.

۳- ممکن است در طول درس به وسایلی نیاز داشته باشید. بهتر است آن‌ها را در ابتدای طرح یادداشت کنید تا اگر شخص دیگری بخواهد از طرح درس شما استفاده کند، قبل از هر چیز مشاهده کند که **وسایل موردنیاز** را در اختیار دارد یا نه. مطمئن شوید تمام مطالب و وسایل لازم را نوشته‌اید.

۴- ممکن است مایل باشید پیش‌درآمدی هم بنویسید. این پیش‌درآمد راهی است برای وارد شدن به طرح درس و جلب علاقه و توجه دانش‌آموزان نسبت به موضوعی که تدریس می‌کنید. یک مثال خوب در این مورد،

تدریس مبحث کسرهای می باشد. شما می توانید درس را با این سوال آغاز کنید که اگر بخواهیم پیتزایی را بین ۵ نفر به اندازه های مساوی تقسیم کنیم، چه راه حلی داریم؟ و به آن ها بگویید که اگر کار با کسرها را یاد بگیرند، می توانند این کار را به سادگی انجام دهند.

۵- حال باید روند کار را گام به گام بنویسید، تا بتوانید با انجام تمام مراحل به اهداف تعیین شده، دست پیدا کنید. در این قسمت می توانید تمام فعالیت های مرتبطی که باید انجام شود را فهرست کنید.

۶- بعد از اتمام روند کار، ممکن است زمانی را برای **تمرین فردی** در نظر بگیرید. می توان به دانش آموزان فرصت داد تا اعداد متفاوتی را با استفاده از مکعب هایی که در اختیار دارند، جمع کنند.

۷- قبل از رسیدن به مرحله ی ارزشیابی می توانید از یک مرحله ی پایانی برای درس استفاده کنید. یک ایده ی خوب برای این کار، بازگشتن به پیش درآمد است. مثلاً از دانش آموزان بخواهید که توضیح دهند با فراگرفتن مبحث کسرها، چگونه پیتزا را تقسیم خواهند کرد؟

۸- حال باید بخش **ارزشیابی** کار خود را بنویسید. اکثر طرح درس ها لزوماً نیازی به امتحان ندارند، اما تقریباً تمام آن ها به نوعی به ارزیابی یا برآورد نیاز دارند تا مشخص شود که اهداف مورد نظر، برآورده شده است یا نه. بنابراین باید بین اهداف و ارزشیابی وابستگی مستقیم وجود داشته باشد. فرض کنید که هدف، توانایی جمع کردن دو عدد تک رقمی با هم باشد، ارزشیابی را می توان به این صورت انجام داد که هر یک از دانش آموزان نزد معلم بروند و با گرفتن مکعب از او عمل جمع را روی کاغذ انجام دهند.

۹- برای دانش آموزان کم توان و معلول و کودکان باهوش نیز باید با توجه به تفاوت های آنان، تطابق هایی در نظر گرفته شود. (به طور مثال تک تک اضافه کردن مکعب ها برای دانش آموز کم توان و اضافه کردن ۹ به ۱۳ برای دانش آموز تیز هوش)

۱۰- اضافه کردن «بخش ارتباطی» نیز ایده ی خوبی است که نشان می دهد چگونه این طرح درس می تواند با سایر موضوعات تلفیق شود. مثلاً به جای مکعب ها می توان از دانش آموزان خواست در ابتدا ۲ سیب و سپس ۳ سیب دیگر را رنگ کنند تا هنر هم با این درس ترکیب شود. تکرار یک موضوع در قالب های مختلف ما را از جای گرفتن آن در ذهن دانش آموزان مطمئن می کند.

اگر دستورالعمل بالا را انجام داده باشید، یک طرح درس موفق نوشته اید. برای اینکه در این کار مهارت پیدا کنید، بهترین راه خواندن طرح درس های معلمان با تجربه است. امتحان کنید!

طبق روند زیر طرح درسی را تدوین کنید:

گام اول: مشخصات

گام دوم: اهداف محتوایی و شناختی

به این سؤالات پاسخ دهید:

- می‌خواهید دانش آموزان چه مطالبی را بدانند یا قادر به انجام چه کاری باشند؟
- انتظار دارید دانش آموزان چه دانش، مهارت، استراتژی یا رفتاری را بیاموزند؟
- دانش آموزان چه محتوا یا مفهوم مهمی را یاد بگیرند؟
- در این باره به چه استانداردهایی باید مراجعه کرد؟

گام سوم: سؤالات راهنمای درس

به این سؤالات پاسخ دهید:

- چرا دانش آموزان باید به این موضوع علاقه نشان دهند یا آن را بدانند؟
- چه سؤالات بحث برانگیزی در مورد این درس وجود دارد؟
- چه سؤالاتی دانش آموزان را کمک می‌کند تا بر جنبه‌های مهم موضوع تمرکز کنند؟

گام چهارم: ارزشیابی

به این سؤالات پاسخ دهید:

- چگونه متوجه می‌شوید که دانش آموزان به اهداف مورد نظر رسیده‌اند؟
- از چه ابزارهایی برای ارزشیابی استفاده می‌کنید؟
- دانش آموزان چگونه در ارزشیابی مشارکت خواهند کرد؟
- چگونه خود را ارزیابی می‌کنند؟
- تکنولوژی چه نقشی در ارزشیابی خواهد داشت؟

گام پنجم: ارتباطات

به این سؤالات پاسخ دهید:

- کدام یک از نیازها، علایق و دانسته‌های قبلی دانش آموزان می‌تواند مبنایی برای این درس باشد؟
- ممکن است دانش آموزان با چه مشکلات مفهومی‌ای روبه‌رو شوند؟
- چگونه می‌توان این درس را به سایر موضوعات درسی مرتبط کرد؟

گام ششم: فعالیت های یادگیری

به این سؤالات پاسخ دهید:

- دانش آموزان موظف به انجام کدام فعالیت های یادگیری مشارکتی هستند؟
- چگونه می توانند دانش و مهارت را فراگیرند، دانایی، توانایی و خلاقیت خود را نشان دهند و یادگیری را مدیریت کنند؟
- چه دلایلی وجود دارد که بتوان گفت این درس چالش برانگیز، بین رشته ای یا ویژه است؟
- استفاده از تکنولوژی چگونه به یادگیری دانش آموزان کمک می کند؟

گام هفتم: استراتژی های تدریس

به این سؤالات پاسخ دهید:

- از چه تمرین هایی برای درس استفاده خواهید کرد؟
- محیط اطراف چه اثری بر یادگیری این فعالیت ها دارد؟
- نقش شما چیست؟
- نقش دانش آموزان در یادگیری درس چیست؟

مدیریت

به این سؤالات پاسخ دهید:

- دانش آموزان باید در چه زمان و مکانی و چگونه عمل کنند: کلاس، آزمایشگاه، گروهی و یا ...؟
- نیازهای دانش آموزان را چگونه برآورده می کنید؟
- چه تغییراتی برای یادگیری فردی باید در آن ایجاد شود؟
- چگونه از منابع دیگر استفاده می کنید؟

مواد و منابع

- به چه منابعی احتیاج دارید؟
- آیا نیازی به حضور اشخاص دیگر در کلاس است؟

گام هشتم: ارزیابی درس و معلم

در اینجا باید سؤالات چالشی ای مطرح کنید که برای ارزیابی بازده درس به کار گرفته شوند.

